

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

תורה – שמות פרק כא'

(כב) וְכִי יִנְצְוּ אַנְשֵׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנּוּשׁ יַעֲנִשׁ בְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפִלְלִים: (כב) וְכִי יִנְצְוּ אַנְשֵׁים וְנִגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וַיֵּצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנּוּשׁ יַעֲנִשׁ בְּאִשֶּׁר יִשִּׁית עָלָיו בְּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בְּפִלְלִים: (כב) וְאִרֵי יִנְצְוּ גְבוּרִין וַיִּמְחוּן אֶתְתָּא מְעַדְיָא וַיִּפְקוּן וְלִדְהָא וְלֹא יְהֵא מוּתָא אֶתְגַּבְּאָה יִתְגַּבֵי כְּמָא דִּי שׁוּי עֲלוּהֵי בְּעִלְהָ דְאֶתְתָּא וַיִּתְּן עַל מִימְרֵי דִינְיָא:

(כג) וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ: (כג) וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נַפְשׁ תַּחַת נַפְשׁ: (כג) וְאִם מוּתָא יְהֵא וְתַתְּנוּ נַפְשָׁא חֲלָף נַפְשָׁא:

(כד) עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רָגְלִי תַּחַת רָגְלִי: (כד) עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רָגְלִי תַּחַת רָגְלִי: (כד) עֵינַי תַּחַת עֵינַי שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רָגְלִי תַּחַת רָגְלִי:

(כה) כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פָּצַע תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כה) כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פָּצַע תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כה) כְּוִיָּה תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כה) כְּוִיָּה תַּחַת פָּצַע חֲבוּרָה תַּחַת חֲבוּרָה: (כו) וְכִי יִבֶּה אִישׁ אֶת עֵינָיו עֲבָדוּ אוֹ אֶת עֵינָיו אֶמְתוֹ וְשִׁחַתָּה לְחַפְשֵׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינָיו: (כו) וְכִי יִבֶּה אִישׁ אֶת עֵינָיו עֲבָדוּ אוֹ אֶת עֵינָיו אֶמְתוֹ וְשִׁחַתָּה לְחַפְשֵׁי יִשְׁלַחְנוּ תַּחַת עֵינָיו: (כו) וְאִרֵי יִמְחִי גְבוּרֵי יֵת עֵינָא דְעַבְדִּיהָ אוֹ יֵת עֵינָא דְאֶמְתִּיהָ וַיִּחְבְּלֵהָ לְבַר חוּרְיוֹ וַיִּפְרְגֵיהָ חֲלָף עֵינֵיהָ:

רש"י

(כד) עֵינַי תַּחַת עֵינַי – סימל עין חזירו נתן לו דמי עינו כמה שפחתו דמיו למכור בשוק וכן כולם ולא נטילת אבר ממש כמו שדרשו רבותינו בפרק החובל (ב"ק פד):
 (כה) כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה – מכות אש ועד עכשיו דבר בחבלה שיש בה פחת דמים ועכשיו בשאין בה פחת דמים אלא לער כגון כואו בשפוד על כפרנו אומדים כמה אדם כיוצא בזה רוצה לטול להיות מטער כד: פלע – היא מכה המוליאה דם שפלע את בשרו נפרדו"ר בלע"ז (אפענע וואונדע) הכל לפי מה שהוא אם יש בו פחת דמים נתן נזק ואם נפל למשכב נתן שבת ורפוי ובשת ולער. ומקרא זה יתר הוא ובהחובל לרשוהו רבותינו לחייב על הצער אפילו במקום נזק שאע"פ שנתן לו דמי ידו אין פוטרין אותו מן הצער לומר הואיל וקנה ידו יש עליו לחתכה בכל מה שירצה אלא אומרים יש לו לחתכה בסם שאינו מטער כל כך וזה חתכה בצרזל ולער: חבורה – היא מכה שהדם נכרר בה ואינו

(כז) וְכִי יִנְצְוּ אַנְשֵׁים – (מכילתא) זה עם זה ונתכוין להכות את חזירו והכה את האשה: ונגפו – אין נגיפה אלא לשון דחיפה והכאה כמו (תהלים לא) פן תגוף באצן רגלך (ירמיה יג) ובטרם יתגופו רגליכם (ישעיה ח) ולאצן נגף: ולא יהיה אסון – באשה: ענוש יענש – לשלם דמי ולדות לבעל שזמן אותה כמה היתה ראויה להמכר בשוק להעלות דמיה בשביל הריונה: ענוש יענש – יגבו ממון ממנו כמו (דברים כז) וענשו אותו מאה כסף: כאשר ישית עליו וגו' – כשיחזענו הבעל ב"ז להשית עליו עונש על כך: ונתן – המכה דמי ולדות: בפללים – ע"פ הדיינים:
 (כג) וְאִם אָסוֹן יִהְיֶה – באשה: ונתתה נפש תחת נפש – (סנהדרין עט) רבותינו חולקים בדבר יש אומרים נפש ממש ויש אומרים ממון אבל לא נפש ממש שהמתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור ממיתה ומשלם ליוצאיו דמיו כמו שהיה נמכר בשוק:

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

זכ"ד ראשי אצרים אכצעות הידים והרגלים ושתי אזנים והחוטם וראש הגויה שהוא גיד האמה. ולמה נאמר שן ועין שאם נאמר עין ולא נאמר שן הייתי אומר מה עין שנברא עמו אף כל שנברא עמו והרי שן לא נברא עמו. ואם נאמר שן ולא נאמר עין הייתי אומר אפילו שן תינוק שיט לה חליפין לכך נאמר עין:

יולא חלח שמאדים הצצר כנגדו לשון חצורה עק"א זלע"ז (פפלעקען) כמו (ירמיה יג) ונמר חצורותיו ותרגומו משקופי לשון חצורה זטור"א זלע"ז (שלחג) וכן שדופות קדים שקיפן קדום חצופות זכוח. וכן על המשקוף על שם שהלכת נוקש עליו: (כו) את עין עזרו – כנעני אצל עברי אינו יולא זשן ועין כמו שאמרנו אכל לא תלח כלאת העזדים: תחת עינו – (מכילתא) וכן

נביא – ירמיה פרק לה' ז'-יא'

(ז) ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וקרם לא תטעו ולא יהיה לכם פי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה אשר אתם גרים שם: (ח) וביתא לא תבנו וזרעא לא תזרעו וקרמיא לא תעבון ולא יהי לכוון ארי במשכנין תיתבון כל יומיכוון בדיל דתתקימוון יומין סגיאין על אפי ארעא דאתון דירין תמון:

(ח) ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו בנינו ובנותינו: (ט) וקבילנא למימר יונדב בר רכב אבונא לכל דפקידנא בדיל דלא למשתי חמורא כל יומנא אנחנא נשנא בננא ובנתנא:

(ט) ולבלתי בנות בתים לשבתנו וקרם ושרה וזרע לא יהיה לנו: (י) ובדיל דלא למבני בתין למתבנא וקרמין וחקלין וזרעין לא יהא לנא:

(י) ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב אבינו: (י) ויתבנא במשכנין וקבילנא ועבדנא ככל דפקידנא יונדב אבונא:

(יא) ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל אל הארץ ונאמר באו ונבוא ירושלים מפני חיל הפשידים ומפני חיל ארם ונשב בירושלים: (יא) והוה כד סליק נבוכדראצר מלכא דבבל על ארעא ואמרנא אתו וניעול לירושלם מן קדם משרית כסדאי ומן קדם משרית ארם ויתבנא בירושלם:

רש"י

(ז) באהלים תשבו – צמדצרות אשר אתם גרים שם לא היה להם חלק בארץ שבני גרים היו:

כתובים – משלי פרק טז כד'-כח'

(כד) צוף דבש אמרי נעם מתוק לנפש ומרפא לעצם: (כד) כבריתא דדובשא מאמרא דבוסמא חליותא דנפשא ואסותא לגרמי:

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

(כה) יֵשׁ דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אִישׁ וְאַחֲרֵיתָהּ דְּרֵכֵי מוֹת: (כה) אֵית אַרְחָא דַּמְתַּחֲזִיא בַּעֲנֵי בְּנֵי נִשְׂא דַתְרִיעָא הִיא וְסוּפָה אַרְחָתָא דַּמּוּתָא אַנּוּן:
 (כו) נֶפֶשׁ עֹמֵל עִמָּלָה לֹא בִּי אָכַף עָלָיו פִּיהוּ: (כו) נֶפֶשׁ דַּלְעִיא לַעוּתָהּ תְּסוּבֵר דַּמֶּן פּוּמָא אַתִּי לָהּ בִּיפָא:
 (כו) אִישׁ בְּלִיעֵל כְּרָה רָעָה וְעַל שְׁפָתָיו (שְׁפָתוֹ) כְּאֵשׁ צָרְבָת: (כו) גְּבָרָא טַלּוּמָא חֲפֵר בִּישְׂתָא וּבִשְׁפוּתִיהָ נּוּרָא יַהֲבָא זְלִיקִי:
 (כה) אִישׁ תְּהַפְכּוֹת יִשְׁלַח מְדוּן וְנִרְגָן מִפְרִיד אֲלוֹף: (כה) גְּבָרָא מִהַפְכְּנָא יִגְרִי תִּגְרִי וְחַרְתְּנָא מַעְרִיק רַחֲמִיהָ:

רס"י

(כז) לֹאף דַּבָּשׁ – מַחּוּק דַּבָּשׁ, צְרִיִּשְׁקָהּ צַלְע"ז. אַמְרֵי נּוּעַם – דַּצְרֵי תּוֹרָה:
 (כה) יֵשׁ דֶּרֶךְ – שְׁהוּא יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי אִישׁ:
 (כו) עִמָּלָה לֹא – לִלְרַכּוּ הוּא עִמָּל. כִּי אָכַף עָלָיו פִּיו – כַּשְׁפִּיהוּ כּוּפָהוּ וְתוּבַע לֹא מַאֲכַל לֹא עִמָּלוּ עוֹמֵדָה לֹא שְׂאֲכַל מַה שְׁעִמָּל כַּבֵּר:

(כז) כּוֹרֵה רַעָה – צַלְצוּ חוֹרֶשׁ הַרְעוּ. וְעַל שְׁפָתָיו כְּאֵשׁ לְרַבָּת – הַרְעָה כְּאֵשׁ שׁוֹרְפָת עַל שְׁפָתָיו עַד שְׁמוּלִיָּאָה צַפִּיו וּגּוּמָר. כְּאֵשׁ לְרַבָּת שׁוֹרְפָת כְּמוֹ (יַחְזַקְאֵל כַּח) וְנִלְרַבּוּ צַה כֹּל פְּנִים:
 (כה) וְנִרְגָן מִפְרִיד אֲלוֹף – וְעִ"י רִיגוּנוּ וְתַרְעוּמָתוֹ מִפְרִיד מַמְנוּ אֲלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם:

משנה – מנחות פרק ד'

(א) הַתְּכַלֵּת אֵינָהּ מְעַבְּבַת אֶת הַלֶּבֶן, וְהַלֶּבֶן אֵינּוּ מְעַבְּבֵי אֶת הַתְּכַלֵּת. תְּפַלְּהָ שֶׁל יָד אֵינָהּ מְעַבְּבַת שֶׁל רֹאשׁ, וְשֶׁל רֹאשׁ אֵינָהּ מְעַבְּבַת שֶׁל יָד. הַסֵּלֶת וְהַשְּׂמֹן אֵינָן מְעַבְּבִין אֶת הַיַּיִן, וְלֹא הַיַּיִן מְעַבְּבֵי. הַמִּתְּנוּת שֶׁעַל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן אֵינָן מְעַבְּבוֹת זֶה אֶת זֶה:

שֶׁהַקָּשׁוּ לוֹ, וְאֵלֶּכָּא מֵאֵן דְּלִית לִיהַּ תְּרַתִּי מַלְוַת חֲדָא מַלְוָה נְמִי לֹא לַעֲבִיד, צַתְמִיָּה. וְהַלְכָה צִין שְׁשֵׁנִיָּהּ מֵאֵיִין אֲלָלוּ צִין שְׁאִין מֵאֵיִין אֲלָלוּ אֵינּוּ מַעֲבָבוֹת זֶה אֶת זֶה. וְכֵן הוֹרּוּ כֹּל רַבּוּתֵי הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה: הַסּוּלָת וְהַשְּׂמֹן – שֶׁל מִנְחַת נִסְכִּים: אֵינּוּ מַעֲבָבִין אֶת הַיַּיִן – שֶׁל נִסְכִּים. שְׂאֵם הַבִּיאָו אֶת הַיַּיִן צַלָּא סוּלָת וְשְׂמֹן, מִנְסָכוֹ: הַמִּתְּנוּת שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן – כְּגוֹן אֲרִבַּע מִתְּנוּת שֶׁל חֲטָאָה: אֵינּוּ מַעֲבָבוֹת זֶה אֶת זֶה – שְׂאֵם לֹא נִתֵּן אֲלָלוּ אַחַת כִּיפֵר. לְכַתִּיב (דַּצְרִים יב) וְדַם זַבְחֶיךָ יִשְׂפֹךְ, שְׁפִיכָה אַחַת מִשְׂמַעַם:

רע"ב – (א) הַתְּכַלֵּת אֵינָהּ מַעֲבָבַת אֶת הַלֶּבֶן וְהַלֶּבֶן אֵינּוּ מַעֲבָבִי אֶת הַתְּכַלֵּת – אַע"ג דְּמַלְוָה לְתַת שְׁנֵי חוּטִין שֶׁל תְּכַלֵּת וְשְׁנֵי חוּטִין שֶׁל לֶבֶן, אִו חוּט אַחַד שֶׁל תְּכַלֵּת וְשִׁלְשָׁה חוּטִים שֶׁל לֶבֶן, אֲפִילוּ הִכִּי אֵינּוּ זֶה מַעֲבָב אֶת זֶה, וְאִם נִתֵּן אֲרִבַּעַתָּן וְשֶׁל תְּכַלֵּת אִו אֲרִבַּעַתָּן שֶׁל לֶבֶן, יֵאָד: תְּפַלְּהָ שֶׁל יָד אֵינָהּ מַעֲבָבַת שֶׁל רֹאשׁ – רַמְז"ס כַּחַב, דּוּקָא שְׁשֵׁנִיָּהּ מֵאֵיִין אֲלָלוּ, אֲבַל אִם אֵינּוּ מַלְוִיָּה אֲלָלוּ אֲלָלוּ אַחַת מֵהֶן לֹא יֵנִיחַ הַאֲחַת עַד שִׁימְאָלָה הַאֲחַרְתָּ, גְּזַרְיִנֵּן שְׂמָא יִטְעָה וְיִסְמוּךְ עַל אַחַת תְּמִיד. וְזֶה לֹא כַּהֲלַכְתָּא. לְמֵאֵן דְּאִמַּר הִכִּי צַגְמַרְא [מִנְחוֹת מ.ד.] הַדֵּר צִיָּה, מַכַּח מַה

(ב) הַפְּרִים וְהָאֵילִים וְהַפְּבָשִׁים אֵינָן מְעַבְּבִין זֶה אֶת זֶה. רַבִּי שְׂמַעוֹן אֹמֵר, אִם הָיוּ לָהֶם פְּרִים מְרַבִּים וְלֹא הָיוּ לָהֶם נְסֻכִים, יְבִיאָו פֶּר אֶחָד וְנִסְכָּיו וְלֹא יִקְרְבוּ בָּלֵן בְּלֹא נְסֻכִין:

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

הכבשים אין מעכבין חלו את חלו: ר' שמעון אומר אם היו להם פרים מרובין – כלומר, דמים כדי לקנות פרים כדי לרכו, ולא היו להם דמים לקנות נסכים, יציאו פר אחד ונסכיו. ומפיק לה מקרא דכתיב (ויחזקאל מו) איפה לפר ואיפה לחיל יעשה מנחה ולכבשים כאשר תשיג ידו, וכי מדת פרים ואילים אחת היא, והלא מנחת פרים שלשה עשרון ומנחת אילים שני עשרון, אלא להודיע שמוטב להביא פר אחד חיל אחד עם איפתו מדה הראויה לו, מלהביא פרים מרובים ואילים מרובים בלא מנחתם. ואין הלכה כר' שמעון:

רע"ב – (3) הפרים והאילים והכבשים – הנך דכתיבי דפרשת אמור אל הכהנים, והקרבנות על הלחם שצעת כבשים תמימים בני שנה ופר זן זקר אחד ואילים שנים, הבאים עם שתי הלחם של עזרת, אינן מעכבים הפרים שנים ואיל אחד ושצעה כבשים של מוספים של עזרת הכתובים דפרשת פינחס. שאין [שני] פרים של מוספים מעכבין הפר של שתי הלחם, ולא הפר של שתי הלחם מעכב שני פרים של מוספים. וכן שני אילים של שתי הלחם אינן מעכבין האיל אחד של מוספים, ולא איל אחד של מוספים מעכב שני האילים של שתי הלחם. וכן

(ג) הפר והאילים והכבשים והשעיר אינן מעכבין את הלחם, ולא הלחם מעכבין. הלחם מעכב את הכבשים, והכבשים אינן מעכבין את הלחם, דברי רבי עקיבא. אמר שמעון בן גנס, לא כי, אלא הכבשים מעכבין את הלחם, והלחם אינו מעכב את הכבשים, שכן מצינו, כשהיו ישראל במדבר ארבעים שנה, קרבו כבשים בלא לחם, אף כן יקרבו כבשים בלא לחם. אמר רבי שמעון, הלכה דברי בן גנס, אבל אין השעם דבריו, שכל האמור בחמש הפקודים, קרב במדבר. וכל האמור בתורת כהנים, לא קרב במדבר. משבאו לארץ, קרבו אלו ואלו. ומפני מה אני אומר יקרבו כבשים בלא לחם, שהכבשים מתירין את עצמן (בלא לחם). לחם בלא כבשים, אין לי מי יתירנו:

במדבר אלא חמון: הלכה דברי בן גנס – כבשים מעכבים את הלחם: אבל אין הטעם דכתיב – והוא אומר במדבר קרבו כבשים דשלמים, ולא היא: שכל האמור בחומש הפקודים – בספר במדבר. כגון קרבנות מוספים האמורים דפרשת פינחס, קרבו במדבר: וכל האמור בחורת כהנים – דהיינו בספר ויקרא. לא קרבו במדבר. והנך כבשים האמורים באמור אל הכהנים כגון הנך שצעה כבשים ופר ואילים לעולה דעל הלחם ושני כבשים דשלמים לא קרבו במדבר:

רע"ב – (ג) הפר והאילים והכבשים והשעיר – הבאים בגלל הלחם. וכוון עולות חוץ מן השעיר שהוא חטאת: אין מעכבין את הלחם – שאם הביאו שתי הלחם של עזרת בלא הקרבנות הללו, מקודשין: הלחם מעכב את הכבשים – הנך כבשים הן שני כבשים דשלמים שהזקקו לתנופה עם הלחם: והכבשים אין מעכבין את הלחם – שאם לא נמלאו כבשים, מביאים שתי הלחם והן קדושים כאילו הביאום עם הכבשים: קרבו כבשים בלא לחם – שהרי לא היה להם לחם

(ד) התמידין אינן מעכבין את המוספים, ולא המוספים מעכבין את התמידין, ולא המוספים מעכבין זה את זה. לא הקריבו כבש בבקר, יקריבו בין הערבבים. אמר רבי שמעון, אימתי, בזמן שהיו אנוסין או שוגגין. אבל אם היו מזידין ולא הקריבו כבש בבקר, לא יקריבו בין הערבבים. לא הקטירו קטרת בבקר, יקטירו בין הערבבים. אמר רבי שמעון, וכלה היתה קרבה בין

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

הַעֲרָבִים, שָׁאִין מִחֲנֻכֵּיךְ אֶת מִזְבַּח הַזֹּהֵב אֲלֵא בְקִטְרֹת הַסַּמִּים (שָׁל בֵּין הַעֲרָבִים), וְלֹא מִזְבַּח הָעוֹלָה אֲלֵא בְתַמִּיד שֶׁל שָׁחַר, וְלֹא אֶת הַשְּׁלֶחָן אֲלֵא בְלַחֲם הַפָּנִים בַּשַּׁבָּת, וְלֹא אֶת הַמִּנְחָה אֲלֵא בַשִּׁבְעָה גְרוּתֶיהָ בֵּין הַעֲרָבִים:

תעשה צבוקר, ותניא בספרי האי קרא למה נאמר והלא נאמר למעלה בפרשה ואת הכבש השני וגו', לפי שנאמר עמו את הכבש אחד תעשה צבוקר, הרי שלא הקריבו של שחר שומע אני שכל יקריבו של בין הערבים, תלמוד לומר קרא בתרא ואת הכבש השני, מגיד לך שאם לא הקריב של שחר יקריב של בין הערבים, אבל אם מזידי כו' לא יקריבו בין הערבים, אותן המזידיים. אבל כהנים אחרים יכולים להקריב: לא הקטירו קטורת צבוקר יקטירו בין הערבים – דקטורת לא שכיחא בחד גבירא שיקטיר קטורת פעמים רבות כמו בעולה, כדאמרין זיומא שלא שנה זה אדם מעולם מפני שהיא מעשרת דכתיב (דברים לג) ושימו קטורה באפך וסמיד ליה בך ה' חילו, הלכך לא קנסין להו, שמתוך שהיא חביבה עליהם לא פשעי בה ואינו מנאי שניחו אותה מזידין. ואין הלכה כר' שמעון בשתייהו: שאין מחנכים את מזבח הזהב אלא בקטורת הסמים – של בין הערבים. דכתיב (שמות ל) צבוקר צהיטו את הנרות יקטירנה, כלומר כשמדשן את המנורה מן האפר שיט שם מהדלקת הנרות. ואי לאו דעבד הדלקה באורתא, מאי זעבי למתקן בצפרא, אלמא חינוך המנורה בין הערבים. וכיון דמנורה נתחנכה בערב, קטורת נמי נתחנכה בערב, דכתיב (שם) וזהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה:

(ה) חֲבַתֵּי כֶהֵן גְדוֹל, לֹא הָיוּ בְּאוֹת חֲצִיִּים, אֲלֵא מִבֵּיא עֶשְׂרוֹן שְׁלָם, וְחוּצָהּ, וּמִקְרִיב מִחֻצָּה בְּבִקְרָה, וּמִחֻצָּה בֵּין הַעֲרָבִים. וְכֵהֵן שֶׁהַקְּרִיב מִחֻצָּה בַשְּׁחָרִית וּמֵת וּמִנּוּ כֶהֵן אַחַר תְּחֻתּוֹ, לֹא יָבִיא חֲצִי עֶשְׂרוֹן מִבֵּיתוֹ, וְלֹא חֲצִי עֶשְׂרוֹנוֹ שֶׁל רֵאשׁוֹן, אֲלֵא מִבֵּיא עֶשְׂרוֹן שְׁלָם, וְחוּצָהּ, וּמִקְרִיב מִחֻצָּה אֲבָד. נִמְצְאוּ שְׁנֵי חֲצִיִּים קָרְבִּין, וּשְׁנֵי חֲצִיִּים אוֹבְדִין, לֹא מִנּוּ כֶהֵן אַחַר, מִשָּׁל מִי הֵיְתָה קָרְבָּה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, מִשָּׁל צְבוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִשָּׁל יוֹדְשִׁים. וְשִׁלְמָה הֵיְתָה קָרְבָּה:

(ו) ויקרא ו) על מחצת בשמן תעשה, משום הכי קרי לה חביתין: לא היו באות חלאין – שלא

רע"ב – (7) התמידים אינן מעכבין את המוספים – בגמרא מפרש, דלענון קדימה קאמר דאין מעכבין זה את זה, דאי זעבי תמידין מקריב ברישא, ואי זעבי מוספין מקריב ברישא, ואלע"ג דכתיב וערך עליה העולה, ומשמע העולה דהיינו עיוולת תמיד תהא ראשונה לכל הקרבנות, אין זה אלא למאה בעלמא אבל לא לעכב: אמר ר' שמעון אימתי כו' – בגמרא מפרש דמתניתין חסורי מחסרה והכי קתני, לא הקריבו כבש צבוקר לא יקריבו בין הערבים, במה דברים אמורים שלא נתחנך המזבח, אבל נתחנך המזבח יקריבו בין הערבים. אמר ר' שמעון אימתי בזמן שהיו חנוסים או שוגגים, אבל אם היו מזידיים ולא הקריבו כבש צבוקר לא יקריבו בין הערבים. והכי פירושו, לא הקריבו התמיד של שחר לא יקריבו התמיד של בין הערבים, דהכי מדרש קרא, אם את הכבש אחד תעשה צבוקר הוכשר שני ליקרב בין הערבים, ואי לא לא. במה דברים אמורים שלא נתחנך מזבח, דהאי קרא בחינוך כתיב בפרשת ואתה תראה, דכתיב לעיל מניה וזה אשר תעשה על המזבח. אבל נתחנך מזבח שכבר הקריב עליו קרבנות, אפילו לא הקריב תמיד של שחר יקריב תמיד של בין הערבים, דכתיב בפרשת פינחס ואת הכבש השנמי תעשה בין הערבים כמנחת הצוקר וכנסכו, וזהו קרא לא כתיב את הכבש האחד

רע"ב – (ה) חביתין כהן גדול – מנחת כהן גדול שמביא בכל יום. ועל שם דכתיב בה

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

מזניו יעשה אותה: ושלמה היתה קרבה – כל זמן שהיא בזה משל כבוד לר' שמעון או משל יורשים לר' יהודה, שלמה היתה קרבה, עשרון שלם ולא חצי עשרון. ר' שמעון מפיק לה מכליל תקטו, שלא יקטרוה לחלצים אלא כולה כשהיא בזה משל כבוד. ור' יהודה מפיק לה מדכתיב מזניו יעשה אותה, כשאלה מזניו יקריב לאחר שמת אביו דהיינו היורשים, יעשה אותה ולא חציה. והלכה כר' יהודה שמשל יורשים היא בזה:

יבוא מזניו חצי עשרון צדוקר וחצי עשרון בערב: לא חצי עשרונו של ראשון – שנשאר מן העשון שלם שהביא הראשון שמת ולא קרב אלא חציו: ושני חציו אובדים – חצי עשרונו של ראשון שמת, וחצי עשרונו של זה שעמד: משל כבוד – דכתיב חק עולם, חק זה יהא משל עולם, כלומר משל כבוד מתרומת הלשכה: ר' יהודה אומר משל יורשים – דכתיב (סס) והכהן המשחית תחתיו מזניו, והכי משמע, והכהן המשחית שמת, תחתיו אחד

גמרא – מנחות דף מג' ע"ב

תנו רבנן הכל חייבין בעיצית כהנים ליום וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בעיצית כהנים ליום וישראלים פשיטא דאי כהנים ליום וישראלים פטירי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בעיצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגביהו לא ליחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש דתניא וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים.

(ע"ב) ורבנן האי וראיתם אותו מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו ואיזו זו זו קרית שמע דתנן מאימתי קורין את שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת הסמוכה לה ואיזו זו זו מצות כלאים דכתיב לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' כיון שנתחייב אדם במצוה זו נתחייב בכל מצות כולן:

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

רש"י על הגמרא

דכשתכיר מנין של ליצית קרא את ק"ש: כיון דנתחייב במלוה זו – שהאיר היום נתחייב בכל המלות דכוב מלות נוהגות ביום ור"ש היא ל"א כיון שנתחייב אדם שהגיע לכלל מלוה דהיינו י"ג שנה נתחייב בכל המלות ולהכי אתא עיקר מילתא:

שהזמן גרמא היא – דלילה לר"ש לאו זמן ליצית והוי יום זמנה: כהנים אישטראי כלאים לגבייהו – ארנט דכחיב ביה (שמות לט) שש ותכלת: כסות סומא – דחייב: ורבנן – לאית להו לילה זמן ליצית והויא מלות [עשה] שלא הזמן גרמא ונשים חייבות: זו קריאת שמע –

זוהר – משפטים דף קכ"ה ע"ב

תאנא, במה זכו דניאל חנניה מישאל ועזריה, דאשתזיבו מאיננו נסיוני, אלא בגין דלא אסתאבו במיכליהון. אמר רבי יהודה, כתיב (דניאל א) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו'. ותאנא בסתימא דמתניתין, מיכלא דההוא רשע, בשרא בחלבא הוה וגבינה עם בשרא, בר מיכלן אחרנין, ודא סליק ליה בפתוריה, בכל יומא:

ודניאל דאסתמר מהאי, כד רמו יתיה לגובא דאריוותא, אשתלים בעולמא דמאריה, ולא שני עולמיה לעולמא אחרא, ועל דא דחלו אריוותא מניה, ולא חבלוהו. וההוא רשע, בשעתא דמלכותא אתעדי מניה, (דניאל ד) ועם חיות ברא הוה מדוריה, אעדי עולמא דאנפוי מניה, ומנההוא יומא, לא אתחזי עולמיה, עולמא דבר נש. וכל בעידא דאתי, אתחזי ליה, עולמא דזיניה, ונוקביה, והוה אתנין עליה פלהו, ובכמה זמנין הוה אכלין ליה חיות ברא, בר דאתגזר האי עונשא עליה, בגין דכתיב, (חבקוק א) והוא במלכים יתקלס, בגין כה, כלא יתקלסו ביה, כל ההוא זמנא:

תא חזי, מה כתיב, (דניאל א) ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהן טוב מפל הילדים האוכלים את פת בג המלך. נראה מראיהן טוב, דעולמא דמאריהון לא אעדיאו מנהון, ומאחרני אעדיאו. מאן גרים האי. בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהון. זכאה חולקיהון דישראל, דכתיב בהו, ואנשי קדש תהיון לי.

הלכה – הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק ב'

(ט) כיצד ידקדק ישמור שלא ירפה החזק ולא יחזיק הרפה ולא יניח הנד ולא יניד הנח לפיכך צריך ליתן ריוח בין הדבקים בין כל שתי אותיות הדומות שאחת מהן סוף תיבה והאחרת תחלת תיבה הסמוכה לה כגון בכל לבבך קורא בכל ושוהה וחוזר וקורא לבבך וכן ואבדתם מהרה הכנף פתיל וצריך לבאר זייין של תזכרו וצריך להאריך בדל"ת של

חק לישראל – פרשת משפטים יום ה'

אחד כדי שימליכיהו בשמים ובארץ ובארבע רוחות וצריך שלא יחטוף בחי"ת כדי שלא יהא כאומר אי חד.

(*) קורא אדם את שמע בכל לשון שיהיה מבינה והקורא בכל לשון צריך להזהר מדברי שבוש שבאותו הלשון ומדקדק באותו הלשון כמו שמדקדק בלשון הקדש.

מוסר – מלוקט מספרי מוסר

תקנת השבים להיות ענוים ונשפרי לב באמת וגדולה ענוה פאלו הקריב כל הקרבנות והוא מרפכה לשכינה ואין תפלתו נמאסת ואמרו זכרונם לברכה פי על ידי הענוה אם נגזר עליו מיתה מתבטלת הגזרה. וכן אם נגזר עליו מיתה בגנים מתבטלת הגזרה ונמחלים עונותיו וממילא רוחא שיתכפר לו אשר חטא בפגם הברית. ותחת פי היה נדחה ונתעב ונאלח עתה אם יהיה עניו באמת יהיה מרפכה לשכינה וירפה השפע ואדרבה הוא יהיה צנור להמשיך השפע כי הצדיק על ידו משפיעין השפע והוא צנור ושביל לחיות העולם, וזהו שאמרו כל העולם נזון בשביל חנינא בני פי רבי חנינא הוא שביל וצנור להוריד השפע לעולם:

לע"נ

זאב וזיים בן שרה, יונתן בן צדיקה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גר גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמוזה, דניאלה פורטונה בת רזל, צדיקה בת שרה ז"ל.